

SÁRKESZI

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Sárkeszi bemutatása	4
3. Örökségünk	5
4. Természeti értékek	7
5. Eltérő karakterű településrészek.....	8
<i>Történeti falusias településrész</i>	
<i>Átalakuló falusias településrész</i>	
6. Építészeti útmutató.....	14
<i>Történeti falusias településrész</i>	
<i>Átalakuló falusias településrész</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
<i>Részletek</i>	
7. Mai példák.....	27
8. Utcák, terek	29
9. Hirdetések, reklámtáblák	30
10. Képjegyzék.....	31
11. Impresszum	32

BEVEZETÉS

1

Fejér megye nyugati részén, a Sárrét dél-keleti peremén helyezkedik el, Székesfehérvártól nyugatra. Székesfehérvár kb. 13 km, Sárszentmihály 3 km, Nádasdladány 5 km, Szabadbattyán 9 km, Csór 7 km, Ósi 9 km, Mór 30 km távolságra található.

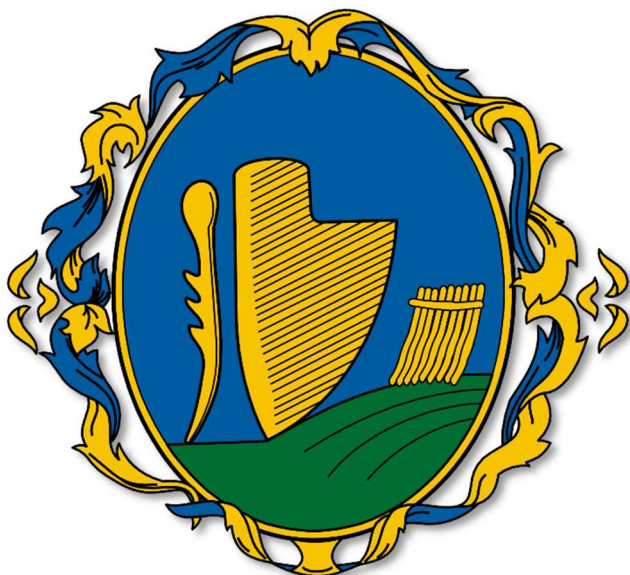
Keszi első okleveles említése 1254-ből való. A falu nevét ekkor Kesu- ként írják.

1274-ben a fehérvári ispán által Varsány településre kiküldött és elfogott bíró nevében fordul elő: Ipoliti de Kesu

A település a magyar Keszi törzsbeliak települése sok – sok más településsel együtt, pontosan 36 település viseli nevében a „Keszi” nevet, határon innen és túl. A település 2006-ban megrendezte a Keszi találkozót, ahol sok – sok település vett részt, és mélyültek a barátságokat. A Keszi nevű települések ismerték egymás hagyományait, kultúráját. 2016-ban másodszor is megrendezésre került a találkozó.

Az Önkormányzat önállóságát 1990-ben kapta. 2013. március 1-től Úrhidai Közös Önkormányzati Hivatal Sárkeszi Kirendeltségeként működik a hivatal.

Sárkeszi címere:

Ovális alakú címerpajzsának közepén kék mezőben arany ekepapucs látható, amely három zöld barázdát hasít. Az ekepapucs jobb oldalán arancsoroszló, bal oldalán arany tövisborona áll. A pajzsot arany-kék palást veszi körül.

SÁRKESZI BEMUTATÁSA

2

Sárkeszi a Séd -patak déli partján található. Tengerszint feletti magassága 118 m. A település területének több mint harmada a Sárrét süllyedékén található, a többi rész löszös talajú. A település az 1820-as évekig náddal borított, mocsaras, ingovényos terület volt, ekkor nagyszabású ármentesítő és vízszabályozó munkáknak köszönhetően a mezőgazdasági művelés és a legeltetés a külterület terület nagy részén lehetővé vált.

A falu a műút Petőfi utca és Kossuth utca kereszteződésében épült fel. A Kossuth utcával párhuzamosan, attól nyugatra nyitották később a Táncsics utcát. Keletebbre a Dózsa Gy utca mindkét oldalán terül el Sárkeszi újfalú. A Főúttól északra a Deák F. utca nyugati oldalán, délre az Ady és József Attila utca mentén épültek házak. A Petőfi és a Táncsics utca kereszteződésében állt az iskola amelyet később lakóházzá alakítottak át.

A Kossuth és Petőfi utca kereszteződésében több középüle, szolgáltató épület épült. A település Sárkeszi és Kiskeszki belterületekre oszlik

Sárkeszi és Kiskeszzi az Első Katonai Felmérésen (1763-1787)

Sárkeszi régi településrésze a mai Kossuth utca két oldalán alakult ki. Az utcát a Sárvíz malomcsatornába vezető természetes vízfolyás teszi különlegessé.

Kiskeszin az 1900-as évek elejéig egy majorság volt, a mai településrész kialakulása ekkorra tehető.

A református templom 1826-ban épült.

Tornyos, egyhajós épület. Belsejében helyezték el az I. világháborús emléktáblát.

A templom udvarán áll a régi egytantermes általános iskola és az egykori kántortanítói lak, jelenleg gyülekezeti ház és lakóház.

Sárkeszi és Kiskeszzi a Második Katonai Felmérésen (1806-1869)

A településen az általános településkarakter hagyományosnak tekinthető, több évszázados organikus fejlődés eredményeként. A gyakori tűzvész, a földrengések vagy háború okozta pusztulások csak az egyes épületeket tették tönkre, gyakran a föld színével egyenlővé, azonban a telekszerkezet jelentősen nem változott.

Az új utcák nyitása némileg megváltoztatta a telekszerkezetet, de alapvető változást nem jelentett.

Az új épületek mindig az adott kor „divatját” tükrözik, ezáltal változatos településképet eredményeztek.

Sárréti Tájvédelmi Körzet a közigazgatási terület érinti a vasúttól északra eső területen.

A tájvédelmi körzet a Séd-Nádor-Gaja vízgyűjtőjén helyezkedik el. A Sárrét mintegy 12 km hosszú és 5-8 km széles lápmedencéjének legfontosabb geológiai értéke a változatos rétegösszetétel. A kétszáz évvel ezelőtt is meglévő, ritka fajokban gazdag lápvilágnak ma csupán maradványait találhatjuk meg a térségben. A tájvédelmi körzet fokozottan védett részén még megmaradtak a láprétek jellemző fajai. A terület döntő hányada gyepek. Az alárendelt szerepű szántók nagy részén is megszűnt a szántóföldi gazdálkodás.

A múlt század elején megkezdett lecsapolások eredményeként a medencében a XIX. század elején még általánosan elterjedt lápok, ingoványok erősen visszaszorultak, a lápokhoz kötődő ritka növények zöme kiveszett. A kétszáz év előtti, ritka fajokban gazdag vegetációnak ma már csak maradványai találhatók meg.

Az utóbbi évek legnagyobb gondját a gyepegzálkodás megszűnése, visszaszorulása jelentette.

Védendő növény és állatfajok

Sárkeszi érintett a Natura 2000 hálózathoz tartozó Sárrét néven jelölt kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel, valamint része az országos ökológiai hálózatnak.

A külterület jelentős része az országos tájképvédelmi területtel érintett. Ezen a területen a tájbaillesztés szabályainak megállapítása fontos.

A külterületen a Sárvíz Malomcsatornától délre eső területen intenzív nagyüzemi mezőgazdasági tevékenység folyik. A szántóterületének vetésszerkezetében az országosan is nagy területen termesztett növények (búza, kukorica, napraforgó, árpa) dominálnak.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

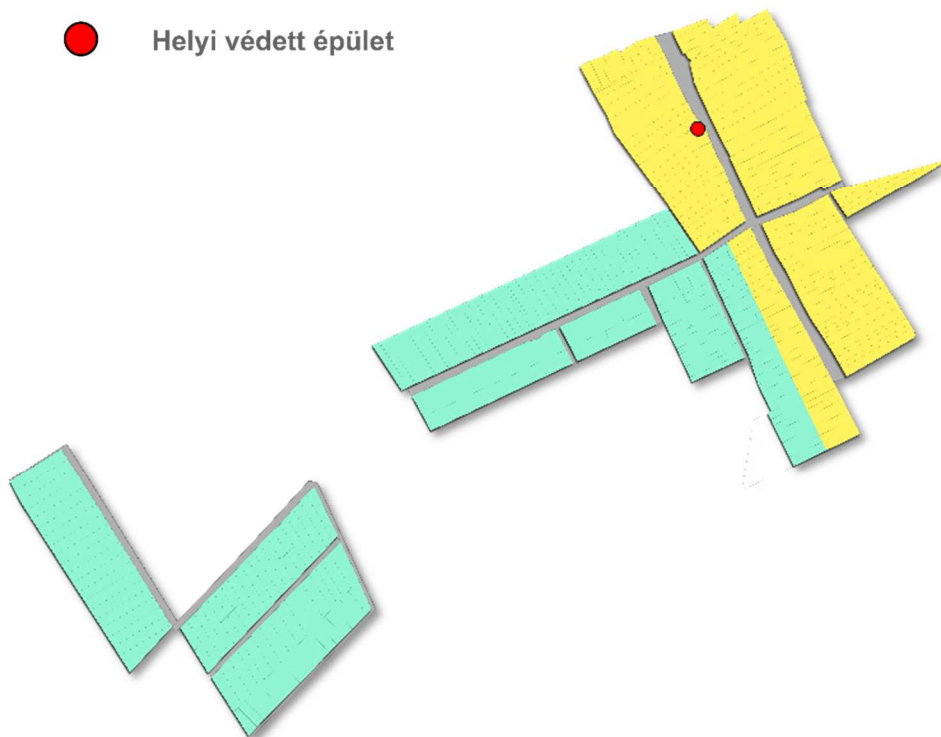
5

Sárkeszi **történeti falusias** településrésze a Kossuth utca két oldalán alakult ki.

A település többi része és Kiskeszi **átalakuló falusias** településrész, ami a különböző építészeti korok szerint folyamatosan alakul.

A **külterületen** a Sárvízi Malomcsatornától délre eső területen intenzív nagyüzemi mezőgazdasági tevékenység folyik. A külterület északi része érintett az **országos tájképvédelmi területtel**.

- Külterület
- Történeti falusias településrész
- Átalakuló falusias településrész
- Országos tájképvédelmi terület
- Vasútvonal
- Helyi védett épület

Történeti falusias településrész

A mai Kossuth utca nagy része, az Ófalu jellemzően szalagtelkes, az utca felől egyenletesen beépített lakóházas udvarokkal, a lakóházak hosszanti folytatásában istállókkal, ólakkal, gazdasági építményekkel, és nem túl mélyen hátranyúló hosszú kertvégekkel.

Sok helyen megtalálhatóak az oldalkertben álló gazdasági épületek (nyárikonyha, pince stb).

Átalakuló falusias településrész

Az új utcákban, az új faluközpontban változatos építészeti jellemzőkkel bíró, többségében földszintes, esetleg tetőtérbeépítésű, de minden esetben magastetős épületek épültek. Az önkormányzat hivatala és egyben a faluház üde színtartja a településnek. A körülötte létesült faluparkban több funkció is helyet kapott. Található itt játszótér, focipálya, falukemence, szánkózódomb, kopjafa és a Keszi találkozó emlékműve.

Az épületek jellemzően nyeregtetősök, de több összetett tetővel rendelkező konytyolt nyeregtetős épület is található az új utcákban. Az épületek színezése mostanában erőteljesebb, fehér és pasztellszín alkalmazása nem jellemző.

Külterület

A külterületen a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó majorok, állattartó telepek épültek.

Valamennyi épület és építmény építészeti kialakítását a termékfeldolgozáshoz és tároláshoz szükséges technológia határozza meg.

A külterület országos tájképvédelmi területtel érintett része beépítetlen, ezen a területen jellemzően legelők és rétek találhatók. Itt épületek elhelyezése nem javasolt.

Ahhoz, hogy egy olyan ház épüljön, mely a település képéhez illeszkedik, a közösség számára követendő példaként szolgál, ugyanakkor a tulajdonos igényeit kielégíti nem szabályozók és tiltások sora kell, hanem feltétlenül építtetői és építészeti alázat.

Építtető részéről ez azt jelenti, hogy nem akar nagyobb, magasabb, feltűnőbb épületet építeni a környezetében, szomszédságában levő épületeknél. Az építész részéről az alázat azt kell, hogy jelentse, hogy az általa tervezett épület a tervezési programot teljesítse ugyan, de ne a tervező önmegvalósításának tárgya legyen.

Az építészeti útmutatóban szeretnénk segítséget nyújtani építtető és építész számára oly módon, hogy bemutatjuk azokat a jó példákat, kívánatos építészeti követelményeket, melyek segíthetik egy olyan épület létrehozását, mely illeszkedik Sárkeszi településképehez.

Az útmutató településrészenként ismerteti a javaslatokat és kívánatos építészeti kialakításokat.

Történeti falusias településrész

BEÉPÍTÉSI VONAL

Az épületek elhelyezésénél a szomszédos épületek telepítésére figyelemmel kell lenni.

TETŐKIALAKÍTÁS

Az ófaluban a tetők kialakításánál is a környező házakat kell figyelembe venni. Legtöbb esetben hagyományos sátor, vagy nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető illik az utcaképhez.

A tető hajlásszöge 35-40 fok között legyen, lapostetős ház pedig semmiképp ne épüljön.

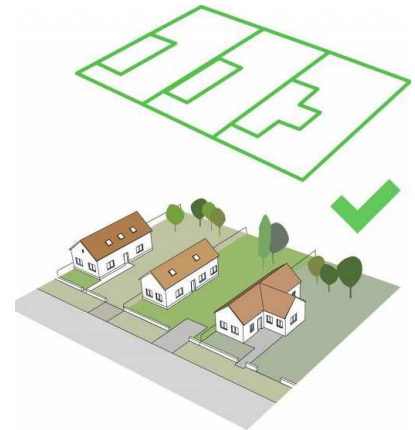
MAGASSÁG

A faluban új házak építésénél, vagy régi épület felújításánál a környező házak magasságához kell illeszkedni. Ez a község legnagyobb részében egy szintes házakat jelent.

TELEPÍTÉS

Mint minden szempontnál, itt is a környező házak példáját kell követni. A falu teljes területén rövid előkerteket hagytak az építők, a háztetők gerince pedig párhuzamos az oldalhatárral. A korábbi korok divatjaként előfordulnak sáttortetős, illetve utcafronton kontyolt nyeregtetők is.

SZÍNEK

Az épületek színezésénél használhatók (ésszerű keretek közt) élénkebb színek is, azonban a tetők esetében ajánlott a hagyományos színek használata. Ebben az esetben is ajánlott a környező házak, tetők illetve kerítések színének figyelembe vétele, a szomszédos épületekkel harmonizáló színhasználat.

Átalakuló falusias településrész

MAGASSÁG

A faluban új házak építésénél, vagy régi épület felújításánál a környező házak magasságához kell illeszkedni. Ez a község legnagyobb részében földszintes házakat jelent.

BEÉPÍTÉSI VONAL

Az épületek elhelyezésénél a szomszédos épületek telepítésére figyelemmel kell lenni.

TETŐKIALAKÍTÁS

A tetők kialakításánál is a környező házakat kell figyelembe venni. Legtöbb esetben hagyományos nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető illik az utcaképhez.

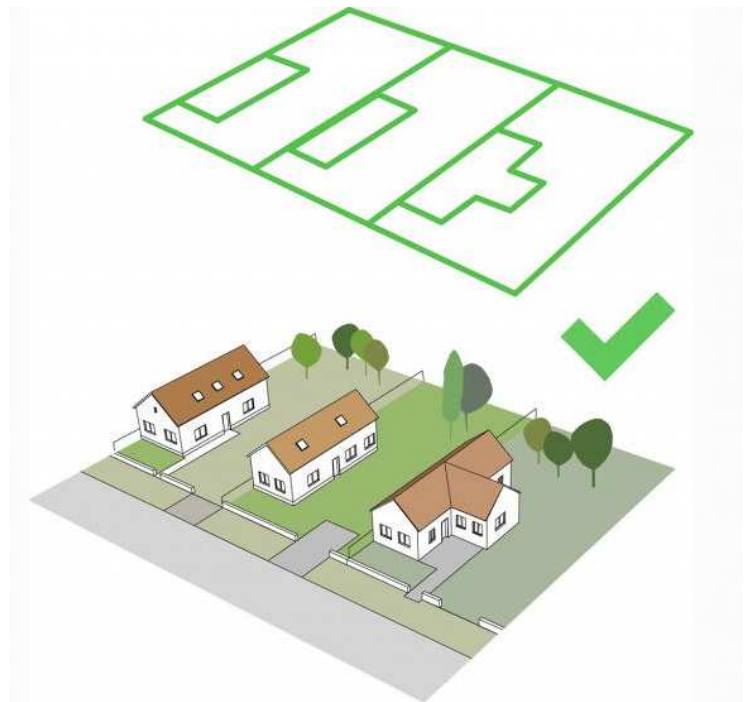
A tető hajlásszöge 35-40 fok között legyen, lapostetős ház pedig semmiképp ne épüljön.

TELEPÍTÉS

Mint minden szempontnál, itt is a környező házak példáját kell követni. A falu teljes területén rövid előkerteket hagytak az építők, a tetők gerince párhuzamos az oldalhatárral.

A korábbi korok divatjaként előfordulnak sáttortetős, illetve utcafronton kontyolt nyeregtetők is.

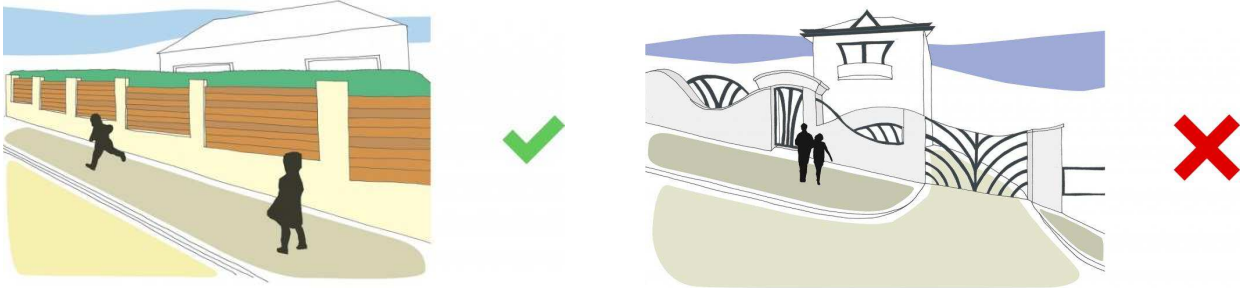
SZÍNEK

Az épületek színezésénél használhatók (ésszerű keretek közt) élénkebb színek is, azonban a tetők esetében ajánlott a hagyományos színek használata. Ebben az esetben is ajánlott a környező házak, tetők illetve kerítések színének figyelembe vétele, a szomszédos épületekkel harmonizáló színhasználat

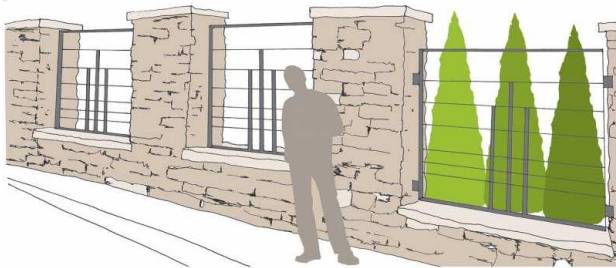

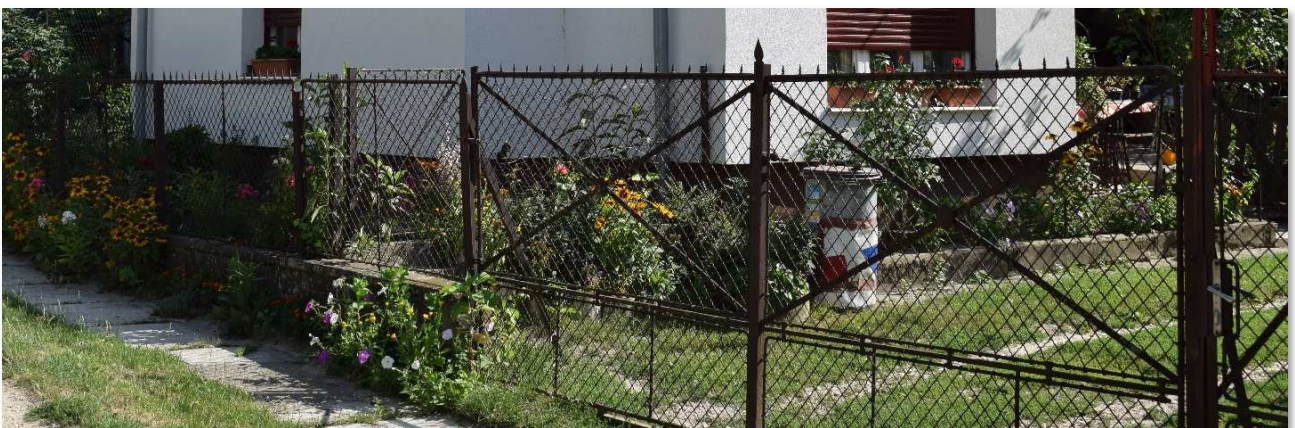
KERÍTÉSEK

A kerítések kialakításánál törekedni kell az egyszerű formákra. Javasolt az áttört kerítés létesítése, de természetes anyagból készült tömör kerítés is létesíthető.

Az áttört kerítése telek felőli oldalán évelők ültetése megengedett

KERTEK

Sárkeszin és Kiskeszin is jellemző a háztáji gazdálkodás, ezért a családi házas lakóterület kertjei többnyire haszon-növényekkel beültetettek, gondozottak.

Az előkertek, oldalkertek és az ingatlanok előtti közterületek gondozottak.

A kertekben több helyen megtalálhatóak a falusi gazdálkodás melléképítményei.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen a tornácok a hagyományos falusi településkép meghatározó elemei. A hagyományos falusi épülettípuson a tornác az utcáról nyílik. A tornácokat nyitottak, sok esetben oszloppal sem alátámasztottak. A mostani felújításoknál a meglévő tornácok eredeti állapotukban megmaradnak. Új épületek is több esetben tornáccal épülnek.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ófaluban ajánlott hagyományos fa nyílászárók használata. Itt kerülendő a műanyag ablakok és ajtók, mivel megtörnék a település hagyományos hangulatát.

Az új, átépülő településrészen megengedett műanyag nyílászárók használata is, mivel itt a házak hangulata és anyaghasználatától nem idegen túlságosan. Itt is ajánlott inkább fa nyílászárók beépítése, illetve a fehértől eltérő szín alkalmazása.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Sárkeszin a hagyományosan a vakolt, egyszerű tagozattal díszített homlokatkialakítás a jellemző. Néhány régi épületen fellelhető téglalburkolat, illetve rakott téglal orom- és párkánydíszítés, valamint vakolat díszítés. Az új épületek homlokzati kialakításánál több helyen megtalálható a kő, illetve a téglalburkolat. A homlokzatképzésnél minden esetben a vakolt felületeket, vakolatdíszeket, párkányokat kell előtérbe helyezni, természetes anyagokkal díszítve, kiegészítve

RÉSZLETEK

Az építészetben is, mint a művészeti ágak mindegyikében a részletek alapvetően meghatározzák, hatással vannak az egész kép, látvány kialakítására. A régi építészeti részletek mellett egyre több igényesen kialakított épület- és kerítész részlet, szerkezeti kialakítás lelhető fel a településen, ezekre a jövőben is érdemes hangsúlyt fektetni.

MAI PÉLDÁK

7

A felújított épületek az eredeti épületek formai kialakítását, épülettömegét megőrizték. Az új épületek tömegformálása és tetőkialakítása igazodik a településen jellemző földszintes, magastetős kialakításhoz.

UTCÁK, TEREK

8

Sárkeszin a közterületek településszinten kialakultak a település történelme során.

Az új faluközpont körüli közösségi használatú területek változatos funkcióval rendelkeznek.

Parkosított területek, játszótér és szánkózódomb, liget és a falu kemencéje is itt kapott helyet.

A hagyományosan kialakult utcaképet, a fák, bokrok ligetszerű megjelenését településképileg meg kell tartani. Az épületek előtti közterületen növényzet telepítése javasolt.

A telepíthető utcai növények a közepes lombkoronájú, lombos vagy örökzöld fa, cserje és alacsony virágos növényzet.

Lédús gyümölcsű haszonnövények járda közelébe nem telepíthetők, hogy a járdára ne hullassanak gyümölcsöt.

A közterületen lévő közutak, utcabútorok, növényzet a település arculatát meghatározzák, ezek karbantartásáról és védelméről gondoskodni kell.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

9

A település területén a hirdetések önkormányzati hirdetőtáblán találhatóak. Ezen kívül hirdetések, cégek elhelyezhetők az önkormányzat által kihelyezett hirdetőtáblákon. Nagyméretű reklámtáblák telepítése nem javasolt

A kézikönyvben található képeket készítette Bodó Beáta, Ertl András

Ettől eltérő forrású képek az alábbiak:

- 1. oldal www.sarkeszi.hu
- 3. oldal www.sarkeszi.hu
- 5. oldal www.mapire.eu
- 7. oldal www.wikipedia.hu

SÁRKESZI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Sárkeszi honlapcíme: www.sarkeszi.hu

Sárkeszi emailcíme: hivatal@sarkeszi.fejer.hu

Sárkeszi postai címe: Sárkeszi, Petőfi Sándor utca 45., 8144

Telefon: 06-22-245-062

Polgármester: Farkas Gyuláné

Főpítész: Ertl Antal

Főépítész emailcíme: ertlantal@t-online.hu

SZERKESZTETTE: Bodó Beáta, Burián Péter

SZÖVEG ÉS GRAFIKA: Bodó Beáta

Sárkeszi, 2017.